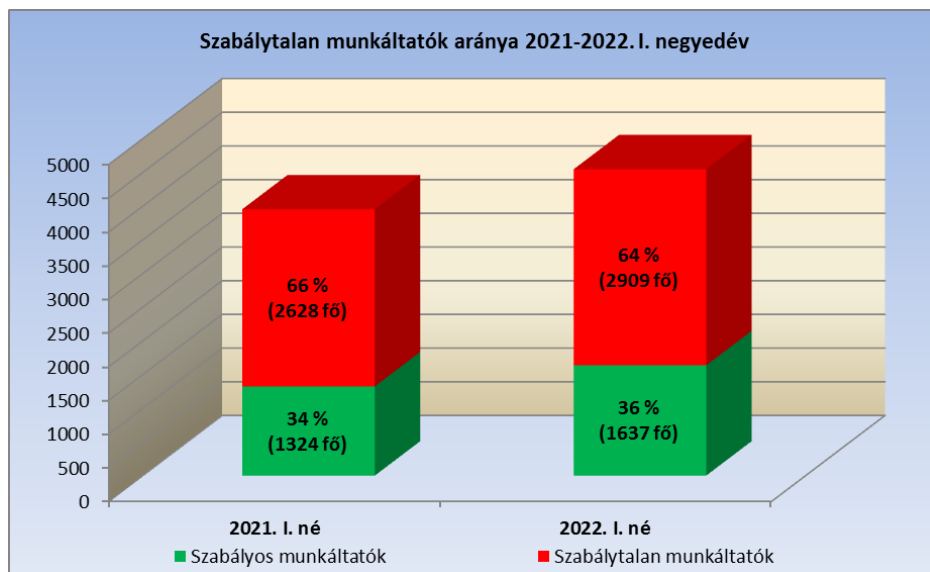

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai (2022. január 1. – március 31.)

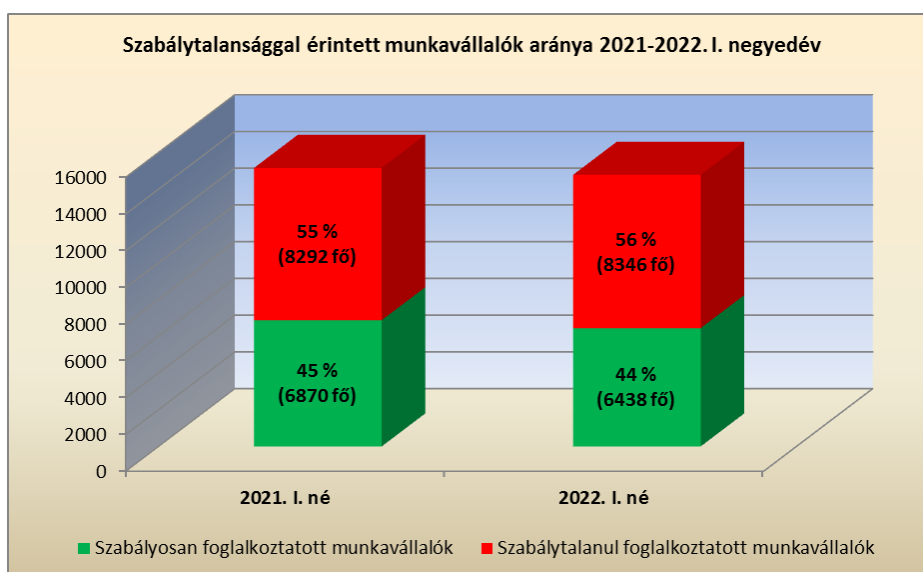
1. Főbb ellenőrzési adatok

2022. március 31-ig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság **4 546 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 64 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (14 784 fő) 56 %-át érintették**.

2021. első negyedévhez viszonyítva az ellenőrzések számában (2021. március 31-ig: 3 952 db) növekedés figyelhető meg, míg a szabálytalan munkáltatók arányában (2021. március 31-ig 66 %) két százalékos csökkenés volt tapasztalható.

A szabálytalansággal érintett munkavállalók vonatkozásában sem történt lényegesebb változás (2022. március 31-ig 55 %), arányaiban egy százalékkal több munkavállalót érintett valamilyen munkaügyi jogsértés a vizsgált időszakban.

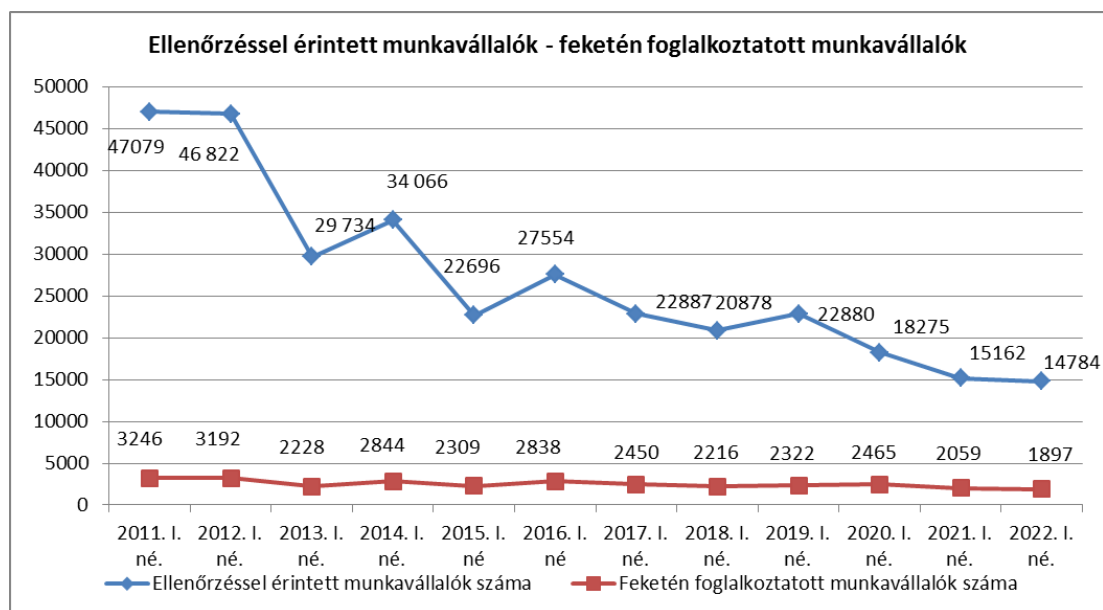
2022. első negyedévben több ellenőrzés történt, mint az elmúlt két év első negyedéveiben, mely arra vezethető vissza, hogy az ellenőrzéseket a koronavírus járvány már nem befolyásolta.

2. Tipikus jogsértések

2.1. Feketefoglalkoztatás

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **12,83 %-át** tette ki (1 897 fő). Az ellenőrzéssel érintett munkavállalóhoz viszonyítva **a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya 2011. évtől számítva 2022. I. negyedévben volt a harmadik legmagasabb**, de pozitív képet fest, hogy éppen az elmúlt két év első negyedéveinek adatai haladták meg csak ezt az arányt, így elmondható, hogy jelenleg csökkenés figyelhető meg. Ez az arány azonban továbbra is magas, mely azt mutatja, hogy az ellenőrzések jelentős többsége olyan munkahelyre irányul, ahol ténylegesen megsértik a munkavállalók jogait, vagyis hatékonyan történik az ellenőrzési célpontok kiválasztása.

Összesen	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2021. I. né.	15162	2059	13,58%
2020. I. né.	18275	2465	13,49%
2022. I. né.	14784	1897	12,83%
2017. I. né.	22887	2450	10,70%
2018. I. né.	20878	2216	10,61%
2016. I. né.	27554	2838	10,30%
2015. I. né.	22696	2309	10,17%
2019. I. né.	22880	2322	10,15%
2014. I. né.	34066	2844	8,35%
2013. I. né.	29734	2228	7,49%
2011. I. né.	47079	3246	6,89%
2012. I. né.	46822	3192	6,82%

Az építőipar adta az ágazatok közül az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 45 %-át (846 fő) ez az arány megegyezik az elmúlt év első negyedének adatával (45 %, 927 fő).

A kifejezetten az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókkal összevetve közel 10 %-os csökkenés tapasztalható (37,09 %-ról **27,36 %-ra** változott). A kedvezőbb adatok ellenére az építőipari vállalkozások felelősek a korábbi tapasztalatokkal megegyezően – így jelenleg is - a legtöbb munkavállaló bejelentésének elmulasztásáért.

Építőipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2018. I. né.	1684	664	39,43%
2021. I. né.	2499	927	37,09%
2020. I. né.	3154	1065	33,77%
2016. I. né.	3181	1067	33,54%
2014. I. né.	3385	981	28,98%
2017. I. né.	2270	656	28,90%
2013. I. né.	1952	552	28,28%
2015. I. né.	2539	698	27,49%
2022. I. né.	3092	846	27,36%
2019. I. né.	2799	750	26,80%
2011. I. né.	2582	674	26,10%
2012. I. né.	2601	503	19,34%

A **mezőgazdaság** kiugróan alacsony számokat hozott feketefoglalkoztatás szempontjából, a feketén foglalkoztatott munkavállalók **1 %-át (26 fő)** alkalmazták ebben a szektorban, amely alacsonyabb (4 %, 76 fő) a tavalyi év azonos időszakában tapasztaltakkal.

Az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva is csökkenés figyelhető meg a feketén foglalkoztatott munkavállalók arányában (2021. március 31-ig 15,73 % 2022. március 31-ig **9,70 %**). **Ez az arány 2011. első negyedéveihez viszonyítva a legalacsonyabb szám feketefoglalkoztatás szempontjából.** A mezőgazdaságban az egyik legingadozóbb a feketefoglalkoztatás mértéke, ami az ágazat speciális jellegére, ellenőrzési bonyolultságára vezethető vissza. A nagyobb és eldugottabb munkavégzési területek, a szezonális jelleg és az olykor nagyobb munkavállalói létszám jellemzi az ágazatot, ami az ellenőrzések szempontjából is eltérést jelent.

Mezőgazdaság	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2017. I. né.	983	399	40,59%
2015. I. né.	602	212	35,22%
2016. I. né.	649	134	20,65%
2018. I. né.	832	140	16,83%
2019. I. né.	1426	230	16,13%
2021. I. né.	483	76	15,73%
2013. I. né.	612	92	15,03%
2020. I. né.	709	95	13,40%
2011. I. né.	1151	138	11,99%
2012. I. né.	2244	258	11,50%
2014. I. né.	1248	141	11,30%
2022. I. né.	268	26	9,70%

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **5,04 %-a (58 fő)** volt feketén foglalkoztatva, ami 2021. első negyedévéhez képest növekedést mutat (4,55 %, 88 fő). A **gépiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **1,15 %-át (38 fő)** érintette a feketefoglalkoztatás, amely arány nőtt a 2021. évi első negyedéves adatokhoz (0,52 %, 14 fő) képest. A gépiparban csekély mértékű a feketefoglalkoztatás. Ez arra vezethető vissza, hogy egy-egy nagy munkavállalói létszámot foglalkoztató ipari munkáltató fejlett és jól felkészült munkaügyi apparátussal rendelkezik.

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 5 %-a került ki a két szektorból. 2020. március 31-ig ugyanennyi volt ez az arányszám.

Feldolgozóipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2017. I. né.	3485	191	5,48%
2022. I. né.	1150	58	5,04%
2021. I. né.	1935	88	4,55%
2018. I. né.	2849	113	3,97%
2020. I. né.	3076	114	3,71%
2014. I. né.	6695	242	3,61%
2011. I. né.	7011	232	3,31%
2015. I. né.	3874	124	3,20%
2012. I. né.	7903	240	3,04%
2016. I. né.	5803	175	3,02%
2019. I. né.	5669	166	2,93%
2013. I. né.	7996	167	2,09%

Gépipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2013. I. né.	2164	99	4,57%
2015. I. né.	1961	71	3,62%
2016. I. né.	4334	101	2,33%
2012. I. né.	6700	155	2,31%
2019. I. né.	2199	40	1,82%
2020. I. né.	3155	47	1,49%
2022. I. né.	3308	38	1,15%
2014. I. né.	7164	78	1,09%
2011. I. né.	9197	83	0,90%
2017. I. né.	4461	36	0,81%
2021. I. né.	2697	14	0,52%
2018. I. né.	2865	13	0,45%

A **személy- és vagyonvédelmi** munkáltatók adták országos szinten 2022. első negyedévben a feltárt feketén foglalkoztatott munkavállalók **15 %-át (280 fő)**, ami magasabb a 2021. azonos időszakában mért 8 %-nál (208 fő).

Az **ágazatban dolgozó munkavállalók 25,83 %-a volt feketén foglalkoztatva**, mely a 2021-ben mért 24,24 %-hoz képest **növekedés mutat**. 2011. évtől kezdődően az első negyedévekkel összehasonlítva, **2022. első negyedévében volt a legmagasabb ez az arányszám**. Külön meg kell említeni, hogy ezt megelőzően a tavalyi év első negyedévében volt a legnagyobb arányaiban a feketefoglalkoztatás a személy-és vagyonvédelem területén, így egy romló tendencia látható.

Vagyonvédelem	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2022. I. né.	1084	280	25,83%
2021. I. né.	660	160	24,24%
2017. I. né.	1201	285	23,73%
2016. I. né.	2310	528	22,86%
2014. I. né.	2301	416	18,08%
2020. I. né.	1156	207	17,91%
2013. I. né.	1866	318	17,04%
2018. I. né.	2810	447	15,91%
2011. I. né.	4691	639	13,62%
2012. I. né.	5768	729	12,64%
2015. I. né.	2307	285	12,35%
2019. I. né.	1460	162	11,10%

A feketén foglalkoztatott munkavállalók ágazati megoszlását tekintve a **kereskedelmi vállalkozások részesedési aránya 9 % (169 fő) volt**, mely 2021. első negyedévhez képest csökkent, akkor 11 % (226 fő) volt ez az adat.

Az ágazatban ellenőrzött munkavállalókra vetítve viszont enyhe **növekedés** tapasztalható, mivel a kereskedelmi ágazatban dolgozók **6,13 %-át** foglalkoztatták a feketefoglalkoztatás valamelyik formájában, szemben a tavalyi év 6,06 %-ával, mely így is a 2011. évtől vizsgált első negyedévekkel összehasonlítva, a negyedik legkedvezőbb arányszám.

Kereskedelem	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2011. I. né.	6956	762	10,95%
2020. I. né.	1702	175	10,28%
2019. I. né.	2609	233	8,93%
2015. I. né.	3143	247	7,86%
2014. I. né.	4386	329	7,50%
2017. I. né.	4103	296	7,21%
2016. I. né.	4089	268	6,55%
2018. I. né.	3214	207	6,44%
2022. I. né.	2759	169	6,13%
2021. I. né.	3729	226	6,06%
2013. I. né.	5727	296	5,17%
2012. I. né.	8244	322	3,91%

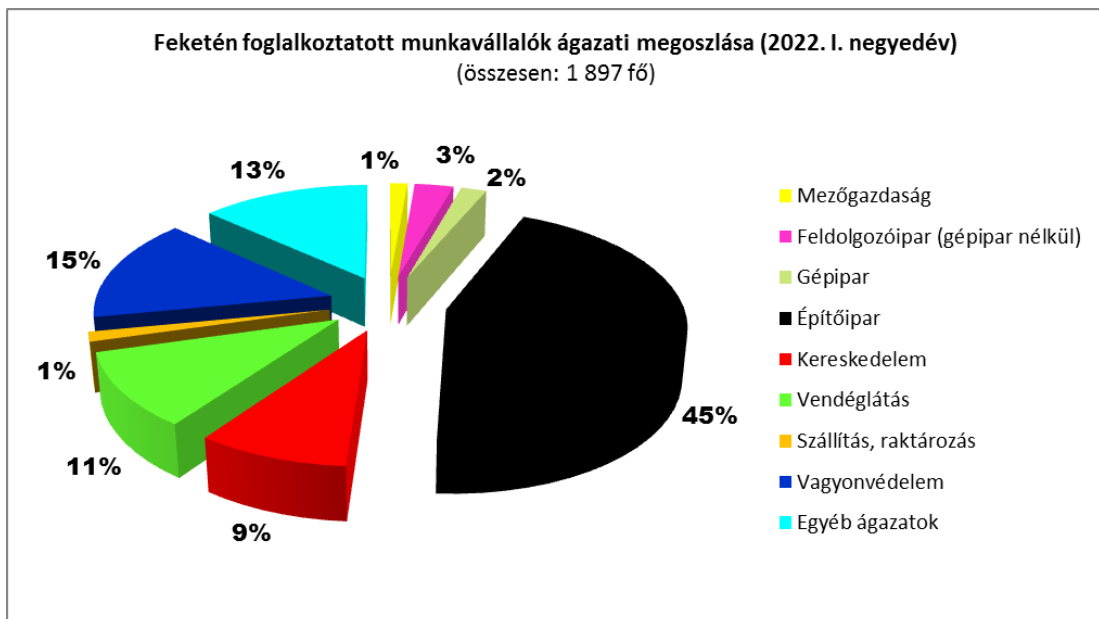
A **vendéglátásban** az ágazaton belül az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve a feketén foglalkoztatottakra vonatkozó arányszám 2011. óta a harmadik legmagasabb volt (**13,18 %**). Ennek ellenére javulás figyelhető meg, mivel 2020. és 2021. évben magasabb arányszám volt tapasztalható a vizsgált időszakban.

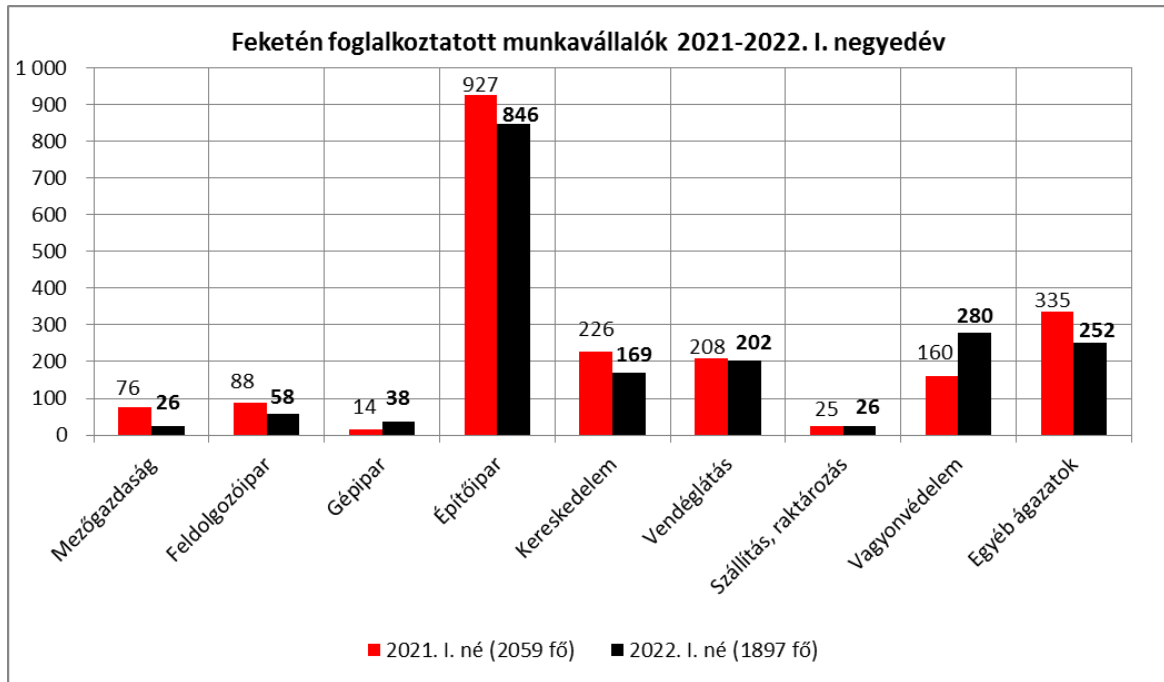
A feketefoglalkoztatás **ágazatok közötti megoszlása tekintetében a tavalyi hasonló időszakhoz képest lényeges változás nem történt** (2021. március 31-ig: 10 %, 2022. március 31-ig: **11 %**).

Vendéglátás	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2021. I. né.	1005	208	20,70%
2020. I. né.	1647	266	16,15%
2022. I. né.	1533	202	13,18%
2017. I. né.	2024	265	13,09%
2014. I. né.	2085	271	13,00%
2016. I. né.	2476	318	12,84%
2018. I. né.	2394	306	12,78%
2019. I. né.	1939	233	12,02%
2015. I. né.	2155	257	11,93%
2013. I. né.	3151	334	10,60%
2012. I. né.	3758	309	8,22%
2011. I. né.	3720	204	5,48%

A feketefoglalkoztatás aránya az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve az építőiparban, mezőgazdaságban és a vendéglátásban javult, az összes többi ágazatban vagy nőtt, vagy hasonló adatok figyelhetők meg a 2021. évi első negyedévhez képest.

Az építőiparban továbbra is megfigyelhetők az utóbbi évek feketefoglalkoztatással kapcsolatos nagy számai, a vagyonsvédelemben pedig 2011. óta nem volt ilyen magas a feketén foglalkoztatottakra vonatkozó arányszám.

A feketefoglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is megállapítható, hogy a **bejelentés elmulasztása** a leggyakoribb szabálytalanság, mely mind klasszikus munkaviszony, mind egyszerűsített foglalkoztatás keretein belül előfordul.

A bejelentés nélküli foglalkoztatással kapcsolatban a munkáltatói hivatkozások közül még mindig az „adminisztrációs hiba”, a „könyvelő mulasztása”, a „próbamunka”, és az „első munkanap” kifogások a legjellemzőbbek.

A nehezen megközelíthető munkahelyeken (különösen az építőipar és a vagyonvédelem területén) a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és sokszor tudatosan nem jelentik be a munkavállalókat.

A bejelentés nélküli foglalkoztatás esetében a jogsértések jelentős hányada tudatosan, csalási és adóelkerülési szándékkal került elkövetésre. Az egyszerűsített foglalkoztatás esetében figyelhető meg néhány esetben a bejelentések véletlen lemaradása, vagy késedelmes megküldése, ezek a hibák szintén adminisztratív okokra vezethetőek vissza. A szándékosan elkövetett jogsértések célja a versenyelőnybe való kerülés, valamint az extraprofit elérése.

Általános tapasztalat, hogy az elmúlt években a munkáltatói járulékkerhek folyamatos csökkenése nem eredményezte a fekete foglalkoztatás jelentős változását, mivel számos munkáltató nem változtatott „jól bevált” gyakorlatán tekintettel többek között az alacsony ellenőrzési fenyegetettségre is.

Egyszerűsített foglalkoztatás esetén a bejelentés elmulasztása háttérben továbbra is a - a 2010. év óta változatlan mértékű, nem túl kimagasló összegben meghatározott - közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg. A bejelentés nélküli foglalkoztatás gyakran csak az ellenőrzés napjára állapítható meg, ugyanakkor számos ügyben előfordult, hogy a szabálytalanság nem az ellenőrzés napját érintette, hanem egy korábbi időszakot, amelynek feltárása az ellenőrzések alaposságára utal. Ezekben az esetekben többnyire hosszabb ideig foglalkoztatnak rendszeresen alkalmi munkavállalókat, de a bejelentések egy-egy napra elmaradnak.

Jellemző az is, hogy alkalmi jogviszonyban már foglalkoztatta a munkáltató a munkavállalót, ezzel egy időszakot „le tud fedni” és ezért arra hivatkozik, hogy pont az ellenőrzéskor nincs bejelentve a munkavállaló jogviszonya. A munkáltatók gyakran próbálják elmosni felelősségüket azzal, hogy arra hivatkoznak, hogy korábban jogszerűen megtették a jogviszony bejelentést csak éppen az ellenőrzéskor mulasztották azt el.

A munkáltatók sok esetben úgy vélik, hogy az alkalmi munkavállalókat az adott napon belül bármikor bejelenthetik, nem kötelező a munkavégzés megkezdése előtt teljesíteni a bejelentési kötelezettséget, azaz meglehetősen lazán kezelik az egyébként is egyszerűsített szabályokat.

Részmunkaidős bejelentés, teljes munkaidős foglalkoztatás mellett meglehetősen gyakori szabálytalanság, de az esetek döntő többségében a bizonyítás nagy körültekintést kíván, mivel a munkájukat féltő munkavállalók gyakran nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, így egyéb bizonyítékok beszerzése is szükséges. Ezen jogsértés feltárása legtöbbször csak megszűnt jogviszonyú munkavállalók esetében eredményes, amikor a volt munkavállalók már felfedik foglalkoztatásuk valós körülményeit.

Munkaszerződés nélküli foglalkoztatás során azok a munkáltatók, melyek nem akarnak feketén foglalkoztatni elsődlegesnek tekintik a bejelentést, mivel az a cél, hogy a munkavállaló minél előbb munkába álljon. A munkaszerződések írásba foglalását „idő hiányában” későbbre halasztják, és ilyenkor előfordul, hogy az végérvényesen feledésbe merül.

Ritkábban fordul elő a **színlelt szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely az esetek többségében a jogszabályok téves alkalmazására vezethető vissza.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása rendszerint a munkavállalási engedély teljes hiányával, vagy más munkáltatóhoz szóló, vagy lejárt engedéllyel valósult meg.

2.2. Munkaidő, pihenőidő, rendkívüli munkavégzés

A **munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **2 479 főt** érintettek 2022. I. negyedévben, ami nagyságrendileg megegyezik a 2021. március 31-ig mért 2 184 fővel, bár növekedést mutat. A **leggyakoribb** szabálytalanság a **munkaidő-beosztás hiánya**, melynek hátterében egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék áll. Szintén nagy munkavállalói létszámot érintett a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása, **ami gyakorlatilag mind a munkavállaló, mind a hatóság számára ellenőrizhetetlenné teszi például a munkaidőkereten felüli rendkívüli munkavégzést, és így annak ellentételezését is (munkabér, szabadidő).**

2.3. Munkaidő-nyilvántartás

A korábbi évekhez hasonlóan a **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok szintén gyakoriak voltak. 2022. március 31-ig **2 943 fő volt** érintett, ami meghaladta a 2021. hasonló időszakában mért adatokat (2 519 fő).

Gyakori az a munkáltatói védekezés a jogsértés feltárását követően, hogy a munkavállalók nem-, vagy nem előírászerűen vezették a munkaidő-nyilvántartást, figyelmen kívül hagyva, hogy ez a kötelezettség a munkáltatót terheli. Emellett a feledékenységgel illetve a fix munkaidővel szokták magyarázni a munkaidő-nyilvántartás hiányát, sok munkáltató szerint

pedig teljesen szükségtelen a munkaidő-nyilvántartás vezetése. Jellemzőnek mondható továbbá az a hivatkozás is, hogy a főnök éppen az ellenőrzés előtt vitte el a jelenléti ívet, vagy azt elzárva tartják.

A munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértések elfedik az esetleges munkabérrel, munkaidővel, illetve pihenőidővel kapcsolatos szabálytalanságokat is. A munkaidő nyilvántartás hiányossága, vagy hiánya miatt nem ellenőrizhető a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása és a pótlékfizetés teljesítése sem, tehát közvetetten a munkavállalók alapvető jogai sérülnek.

Amennyiben egyéb nyilvántartást (pl.: szolgálati napló, takarítási napló) be tudnak szerezni a hatóság munkatársai, úgy annak adatai alapján a valóltan nyilvántartás pontosan megállapítható.

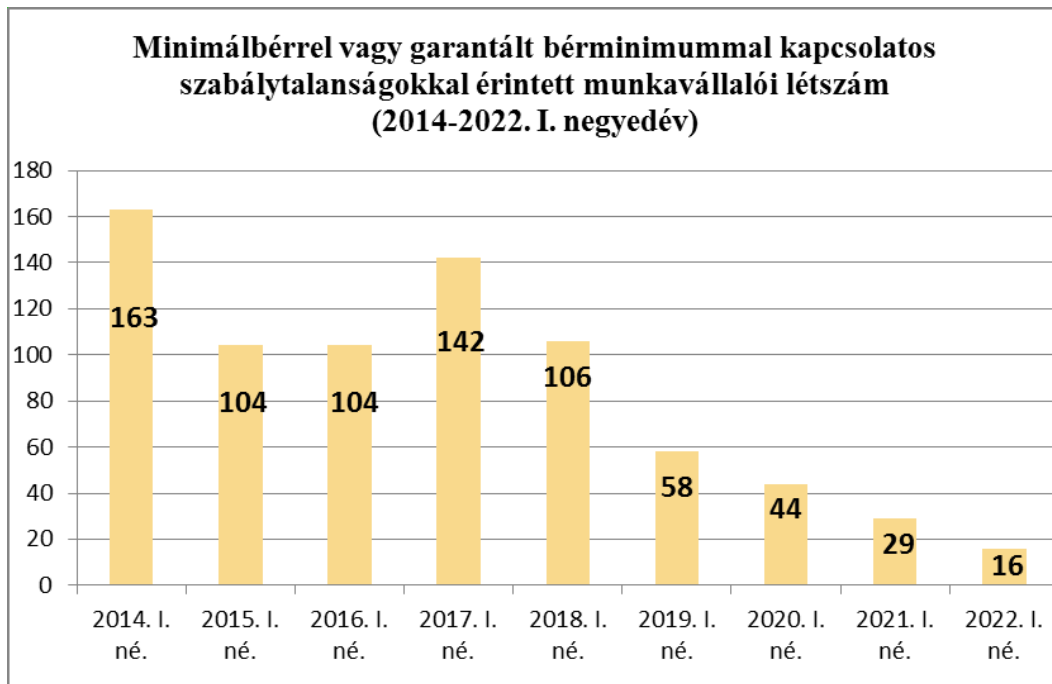
2.4. Munkabér

A munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel érintett munkavállalói létszám (1 412) csökkent a 2021. év első negyedévéhez képest (1 817 fő).

Ezek közül a legjelentősebb **a munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása, a bérjegyzékkel kapcsolatos előírások be nem tartása, illetve a pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** volt. Több esetben megállapítást nyert, hogy a munkabérről adott elszámolás nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak, nem volt megállapítható, hogy a munkáltató az alapbérrel felül milyen pótlékokat számolt el a munkavállalóknak. A bérjegyzék kiadásának hiánya súlyosabb visszaéléseket rejthet akár a bejelentés nélküli foglalkoztatás egyik „biztos előjele” is lehet.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint **a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse**, melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. **A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.**

2021. évtől tovább növekedett a minimálbér és garantált bérminimum összege a 20/2021. (I.28.) Korm. rendelet értelmében, így a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság fokozottan ellenőrizte a vonatkozó jogszabályi előírások betartását. Az ilyen jellegű jogsértéssel érintett munkavállalók száma tovább csökkent (2021. március 31-ig 29 fő; 2022. március 31-ig: **16 fő**), ami tovább erősíti az elmúlt évek tapasztalatát, mely szerint a minimálbérrel és a garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok **továbbra sem jellemzőek.**

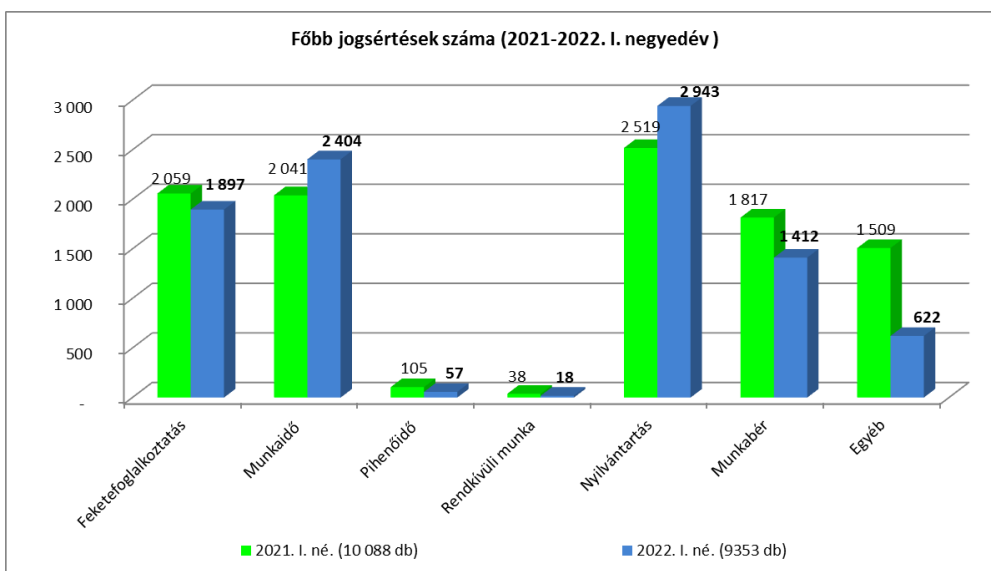
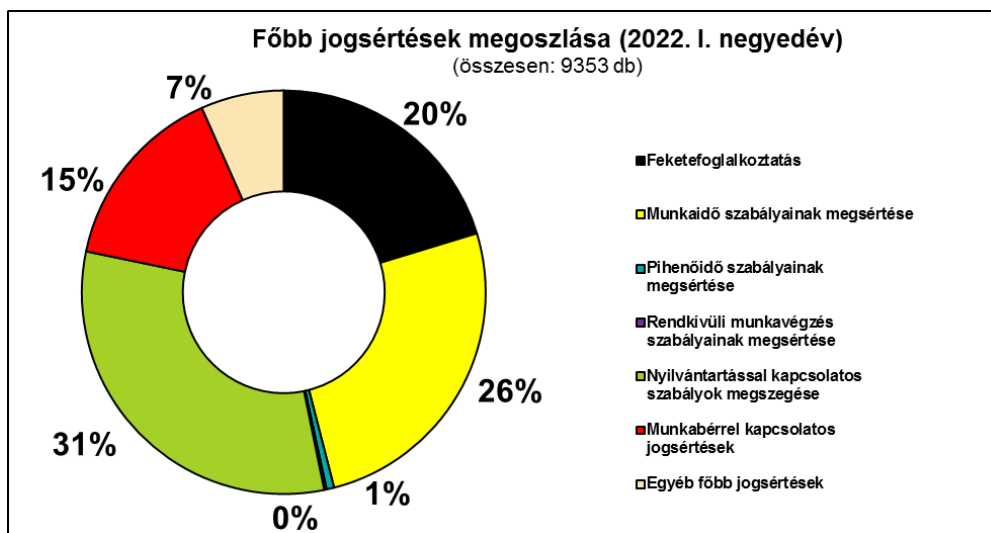
2.5. Egyéb szabálytalanságok

Jelentős számban előforduló munkaügyi szabálytalanság a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolásnak az elmaradása**.

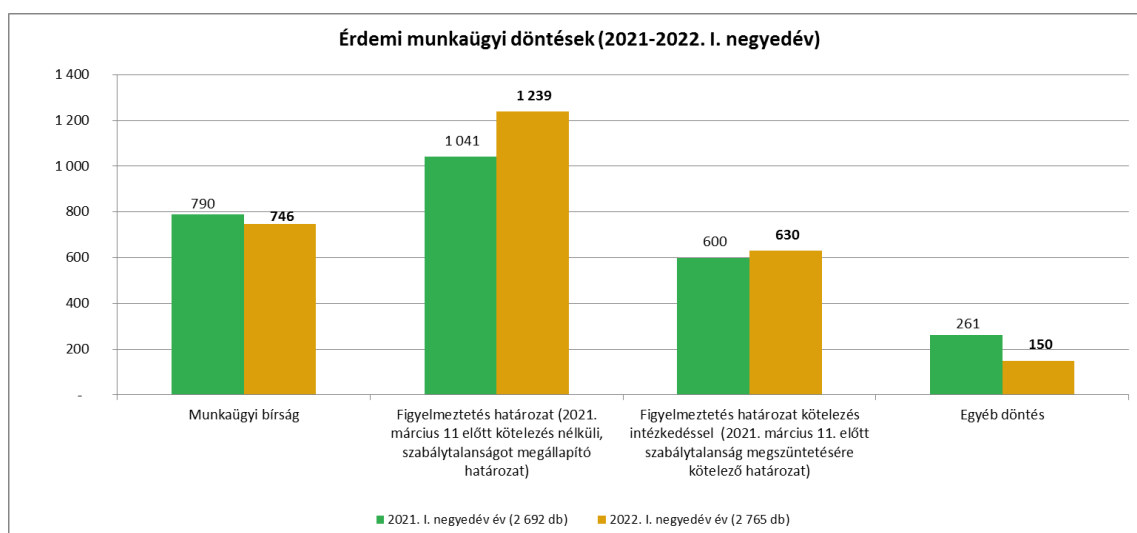
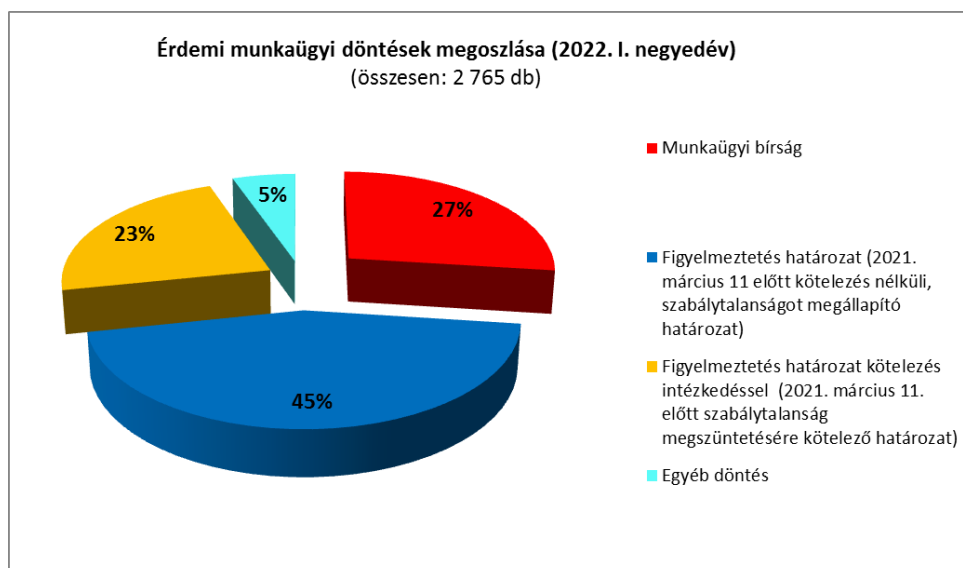
A tapasztalatok szerint a munkáltatók gyakran a vélt vagy valós sérelemre hivatkozva visszatartják a munkavállalót megillető igazolásokat, továbbá nem fizetik ki az utolsó havi munkabérüket, nem számolnak el a munkavállalóval. Ezen jogsértések szinte mindegyike szándékos. Az is előfordult már, hogy a munkavállaló akkor szembesül azzal, hogy bejelentés nélkül foglalkoztatták, mikor a munkavégzést követően a munkáltató nem adja ki a kilépő igazolásokat. Az igazolások nem csupán a munkavállaló újbóli elhelyezkedése, de az álláskeresői ellátások, az adóbevallás miatt is fontosak. Az igazolások kiadását a munkáltató semmilyen körülmények között nem tagadhatja meg, ezért ha nincs önkéntes jogkövetés munkáltatót minden esetben kötelezi a hatóság az igazolások kiadására, valamint az elszámolás teljesítésére.

Jelentősen csökkent a 2021. első negyedéves adatokhoz képest **a szabadsággal kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalók száma is (637 főről, **226 főre**). A szabadsággal kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy a nyilvántartáson „kiírt” szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek, valamint, hogy a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően nem biztosítják a munkavállalónak a naptári évben egy alkalommal, a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést.

A szabadságra vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése összetettebb, mert a munkáltatók „papíron” legtöbbször a jogszabályi előírásoknak megfelelően adják ki a szabadságokat, csak a helyszínen felvett munkavállalói tanúnyilatkozatokból, illetve egyéb bizonyítékokból derül ki az, hogy a szabadságként nyilvántartott napokon ténylegesen munkavégzés történt. A munkáltatók a szabálytalanságok feltárását követően gyakran a gazdasági helyzetükre, hirtelen jött megrendelésekre, egyéb nem várt eseményekre hivatkoznak a szabadságok kiadásának elmaradásakor, vagy azzal magyarázzák a jogsértést, hogy a munkavállaló nem akarta kivenni a szabadságát.

2022 első negyedévében **746** esetben szabtak ki a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok **munkaügyi bírságot**, összesen **201 526 860 Ft összegben**. Több ízben figyelmeztetés határozat **kötelezés intézkedéssel** (630 db), valamint szabálytalanságot megállapító figyelmeztetés határozat (1 239 db) született. Az **érdemi döntések 71 %-a tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

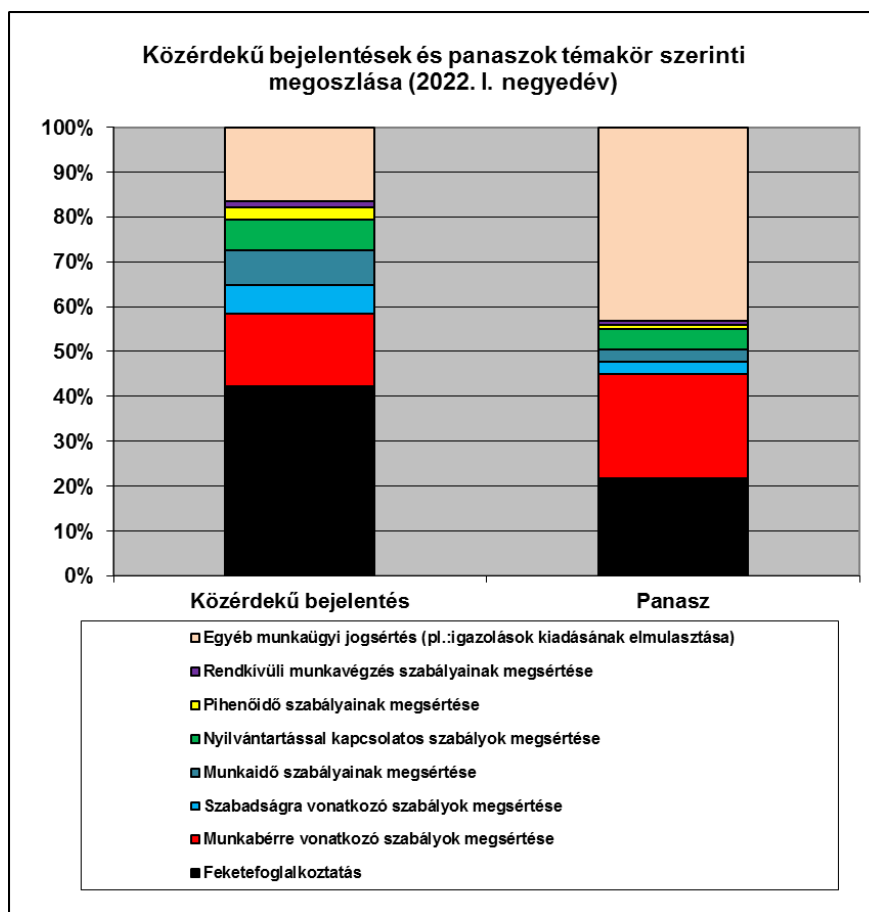

2022 első negyedévében a közérdekű bejelentések és a panaszok száma közel azonos volt a 2021. év hasonló időszakával. (2021. március 31-ig: 888, 2022. március 31-ig. év: **842 db**).

A panaszok száma 2021. március 31-ig: 529 db, 2022. március 31-ig. év: 488 db míg a közérdekű bejelentések száma 2021. március 31-ig: 359 db, 2022. március 31-ig. év: 354 db volt, így lényeges változások nem történtek.

A beadványok megoszlási aránya: **58 % panasz; 42 % közérdekű bejelentés**. Elmondható tehát, hogy a hatósághoz több munkavállaló fordult, akik konkrét, beazonosítható egyéni jogséremlük miatt kértek segítséget, ami a hatóság munkájába vetett bizalomra is utal.

A legtöbb jelzés a vizsgált időszakban a jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, elszámolásokkal összefüggésben érkezett, melyek nagy része panaszként jutott el a hatósághoz. A második legtöbb megkeresés a **feketefoglalkoztatással** kapcsolatosan fordult elő, melynek 57 %-a közérdekű bejelentés formájában jutott a hatóság tudomására (közérdekű bejelentés: olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség érdekét szolgálja), maradék része pedig panaszként. A harmadik legtöbb bejelentés a **munkabér** tárgyában érkezett, melynek több mint harmada szintén munkavállalói panasz alapján kerül a hatóság látókörébe.

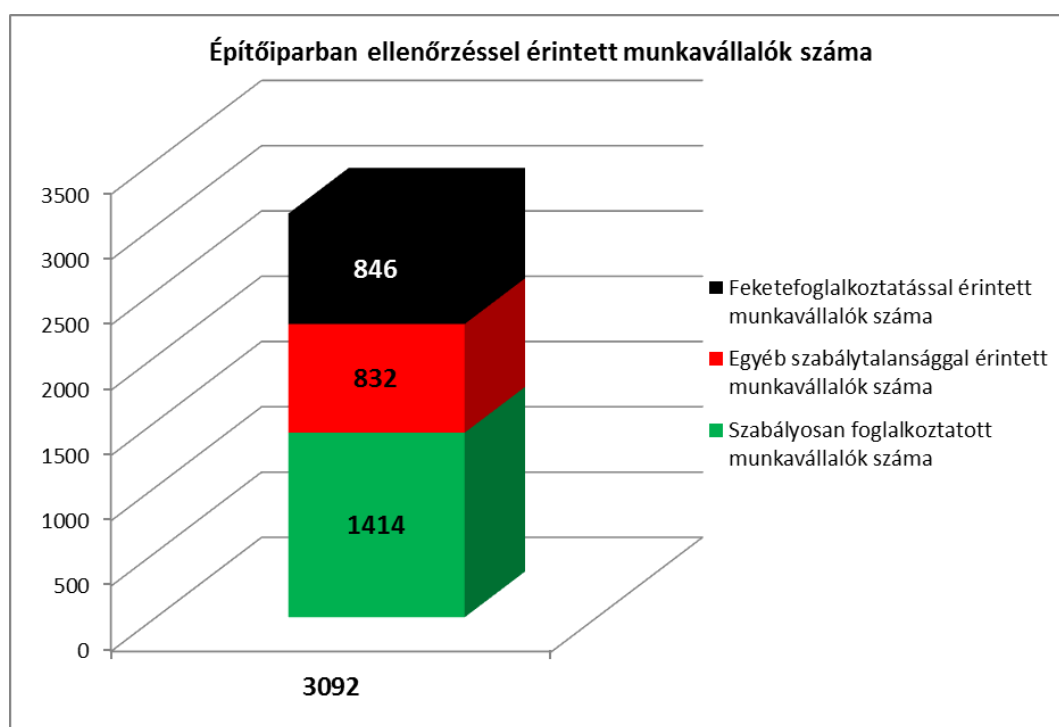

2. Az ellenőrzések összesített tapasztalatai*

a) Építőipar

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések 27 %-át ebben az ágazatban tartották 2022. első negyedévben (1 241 db). A munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 718 db intézkedést, valamint 343 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 92 977 500 Ft összegben. A 3 092 munkavállalóból 1 678 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Az ágazatban 846 munkavállalót foglalkoztattak feketén így az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva **itt volt a legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás.**

* Forrás: a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok 2022. első negyedéves beszámolója

Általánosságban elmondható, hogy sok megyében tovább folytatódik a korábbi évek tendenciája, amely alapján több nagyobb beruházás (társasházak, lakóparkok építése, útépitések stb.) is kezdődött.

Az ágazatban a **feketefoglalkoztatás a legtipikusabb szabálytalanság**, e miatt adták ki a legtöbb intézkedést és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten.

A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formái (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) az építőipar területén nem jellemzők.

Az építőipar területén a 2022. I. negyedévében végzett ellenőrzések alapján a munkavállalók több mint 1/4 része feketén dolgozik.

A **másik leggyakoribb szabálytalanság**, hogy az építőipari munkáltatóknál **nagyon gyakori, hogy egyáltalán nem vezetnek munkaidő-nyilvántartást**, azok nincsenek a munkavégzés helyén, mely kis részben az ágazat sajátosságából adódó mobil munkavégzési helyekre vezethető vissza, másik részről pedig a feketefoglalkoztatás következménye. Általában arra hivatkoznak, hogy a munkaterületen nem tudják megfelelően tárolni a nyilvántartást, jellemzően emiatt nem tudnak bemutatni jelenléti ívet az ellenőrzések alkalmával.

Hajdú-Bihar megyében pozitív tapasztalat, hogy az építőiparban egyre több esetben található meg a munkavégzés helyszínén a munkaidő-nyilvántartás.

Jellemzően a több főt alkalmazó nagyobb munkáltatók szabályosan tevékenykednek, vagy súlyosabb jogsértést nem követnek el. A generálkivitelezők és a nagyfoglalkoztatók esetében csak kisebb súlyú szabálytalanságok fordulnak elő. A tapasztalatok azt mutatják ugyanakkor, hogy magas a száma azoknak, akik most indítják be építőipari vállalkozásukat. Ezeknek a friss vállalkozóknak egy része kötött pályán mozog, alkalmazottként nem tudnak elhelyezkedni, így

egyfajta kényszerből választják a vállalkozói létet. Ezeknél a vállalkozásoknál a gondok több irányban is megjelennek. A megrendelők minőségi problémákkal, az ellenőrző hatóságok súlyos szabálytalanságokkal találkozhatnak. A hiba forrása gyakran nem a tapasztalatlanság, hanem a foglalkoztatónak a szabályokhoz való hozzáállása.

Számos foglalkoztató például egyáltalán nem jelenti be a segédmunkás, betanított munkásmunkakörű munkavállalót, sem egyszerűsített foglalkoztatás keretében, sem munkaviszonyban.

Sajnos egyre inkább tapasztalják a hatóság munkatársai, hogy az elektronikus építési naplók vezetése formálissá kezd válni, azok nem tartalmazzák a szükséges részletességgel például az alvállalkozói adatokat, melyek egyébként bizonyítékkul, de legalábbis érvül tudnak szolgálni egy adott ügy tisztázása során.

Példa: Budapesten 2022. februárban a rendőrség közreműködésével előzetes megtekintést követően két, egymáshoz közeli, építkezés ellenőrzését folytatták le ugyanazon napon. Az ellenőrzéseket megelőző napon a hatóság munkatársai adatokat kérdeztek le az elektronikus építési naplókban.

Az első helyszínen 34 munkáltatót vontak ellenőrzés alá, akik a helyszínen 106 fő munkavállalót foglalkoztattak. A 34 munkáltató közül 12 munkáltató összesen 29 munkavállalót foglalkoztatott bejelentés nélkül. Sajnálatosan több munkavállaló is elhagyta a helyszínt az építkezés körülfárása előtt, mert az ellenőrzés napján egy olyan kapu is nyitva volt, ami a korábbi bejárás és megtekintés során zárva volt. A rendőrök a helyszínről előállítottak egy körözött személyt.

A második helyszínen 11 munkáltatót vontak ellenőrzés alá, akik az építkezésen 23 munkavállalót foglalkoztattak. A 11 munkáltatóból 4 munkáltató összesen 7 munkavállalót foglalkoztatott bejelentés nélkül. A rendőrök erről az építkezésről is előállítottak egy körözött személyt.

Szintén Budapesten 2022. februárban közérdekű bejelentés alapján került sor hatósági ellenőrzésre. A bejelentés szerint az építkezésen legalább egy munkáltató jelentős számban „feketén” foglalkoztat munkavállalókat. A bejelentéssel érintett építkezést a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság 2021-ben két alkalommal is ellenőrizte már, ahol mindkét alkalommal száz fő feletti feketén foglalkoztatott munkavállalót talált. Mindkét alkalommal a helyszínen volt a bejelentéssel érintett munkáltató is, jelentős számú feketén foglalkoztatott munkavállalóval, tehát a korábbi bejelentések megalapozottak voltak.

Az ellenőrzést 15 rendőr is segítette.

A helyszínen a hatóság munkatársai 44 munkáltatót vontak ellenőrzés alá, akik az építkezésen 147 fő munkavállalót foglalkoztattak. A 44 munkáltatóból 12 munkáltató összesen 46 fő munkavállalót foglalkoztatott bejelentés nélkül.

Az építkezésen 9 fő harmadik országbeli (ukrán, venezuelai, kolumbiai) állampolgár is dolgozott, akiket szabályosan foglalkoztattak.

Az építkezésen jelen volt a bejelentésben megnevezett munkáltató is, de a korábbiakhoz képest kevesebb munkavállalóval, viszont azok egy részét ismét feketén foglalkoztatta. A 46 feketén foglalkoztatott munkavállaló önmagában elég magas szám, viszont csak fele a korábban ott talált feketén foglalkoztatott munkavállalóknak.

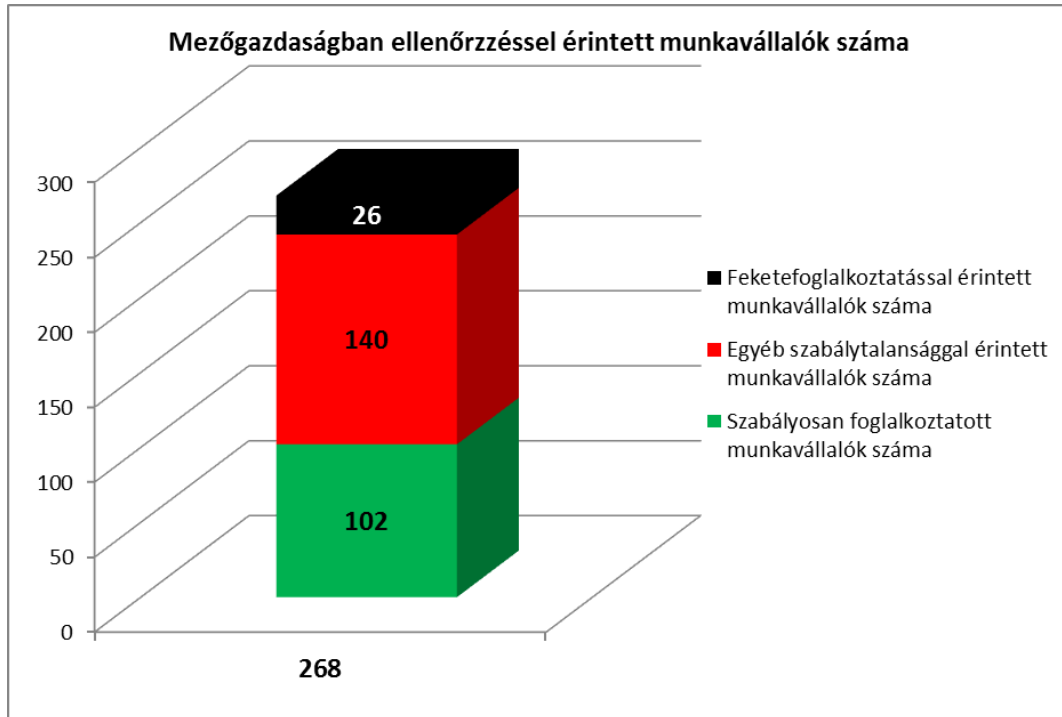
A pozitív elmozdulás valószínűleg a visszatérő ellenőrzéseknek is köszönhető.

Ezzel együtt csak ezen az egy építkezésen a 2021. július és 2022. február között történt három ellenőrzés során összesen kb. 280 fő feketén foglalkoztatott munkavállalót találtak a hatóság munkatársai, ami azért is nagyon magas létszám, mert kiemelt beruházásról van szó.

Az eset azonban egyértelműen bizonyítja, hogy szükséges a hatóság jelenléte és, hogy az ellenőrzések által jelentett fenyegetettség ösztönzi a jogkövetést.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra 2022. első negyedévében az ellenőrzések 2 %-a esett (75 db), összesen 41 intézkedés történt és 10 db munkaügyi bírság kiszabására került sor 1 192 200 Ft összegben. Az ellenőrzött 268 munkavállalóból 166 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 26 főt tettek ki.

Több megyében a mezőgazdaságnak tradicionálisan jelentős szerepe van. Az ágazatban jelen vannak az alkalmi munka keretében foglalkoztatók és a nagyobb volumenű mezőgazdasági termelésre berendezkedett – nagy létszámú munkaerőt foglalkoztató - vállalkozások is. Itt jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében mezőgazdasági idenymunka).

A mezőgazdasági munkák gyakran a műúttól távolabb, az idegennek szinte fellelhetetlen, szélsőséges időjárású viszonyok mellett nehezen megközelíthető munkaterületen folynak, a terep adottságai révén pedig - az idegen autót - ellenőrzést könnyű már messziről „kiszúrni”, így a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és sokszor tudatosan nem jelentik be a munkavállalókat.

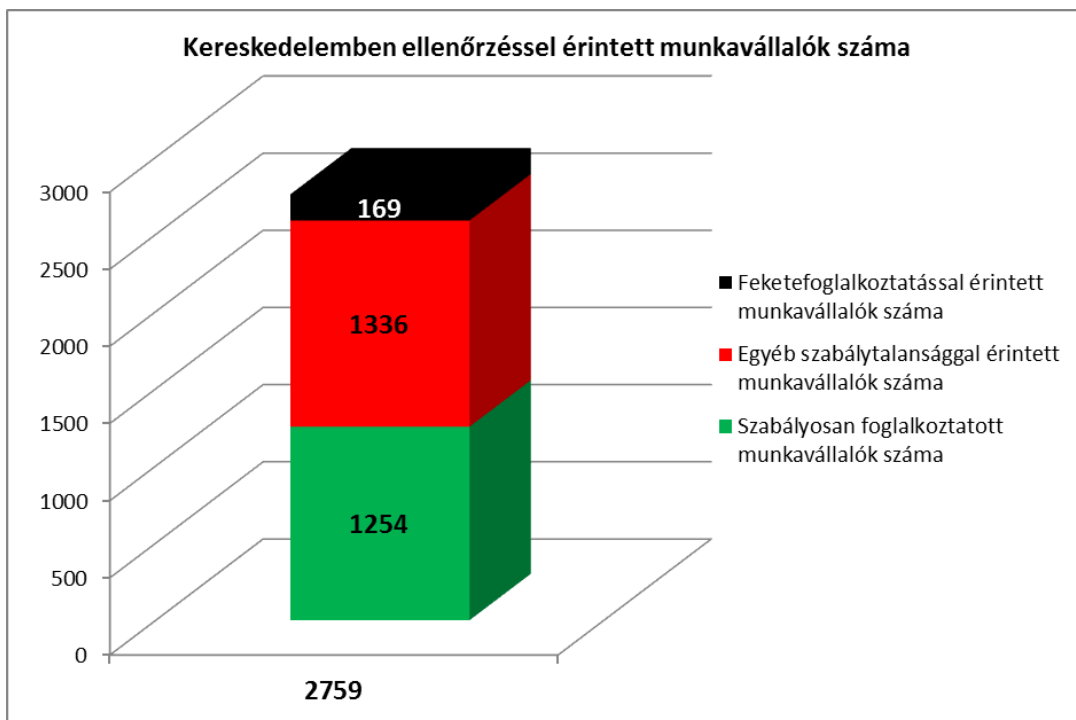
Csongrád megyei tapasztalat, hogy az ágazatban még mindig magas az egyszerűsített jogviszony keretében foglalkoztatott munkavállalók száma. A munkáltatói magyarázat szerint, az ok a szezonmunkában keresendő, valamint az időjárás- és a piac kiszámíthatatlansága miatt bizonytalan, hogy mikor kerül sor a munkavégzésre. A szezonális munkák során - mint a vetés, ültetés, betakarítás - megnő a munkaerő-szükséglet az ágazatban. A munkavállalók bejelentését számos esetben nem teszik meg a munkáltatók, vagy csak már akkor, mikor munkába álltak, mert gyakori, hogy a munkavállalók időközben jövedelmezőbb megbízást kapnak és akkor

másik munkaadónál folytatják a munkát, így a munkáltatók tartózkodnak attól, hogy több napra előre bejelentsék őket.

Példa: Békés megyében 2022. március végén egy egyéni vállalkozó állattartó telepén a az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal közösen helyszíni ellenőrzést tartottak, melynek során munkavégzés közben találtak egy fő magyar és egy fő román állampolgárságú munkavállalót. A lefolytatott ellenőrzés során megállapításra került, hogy a foglalkoztató mindkét munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatta, a magyar állampolgárt megközelítőleg 1,5 éve, a román állampolgárt pedig 2021. november óta. A munkavállalók az állatok gondozását, a telep takarítását, valamint az őrzését látták el munkabéréért, szállásért és napi háromszori étkezésért cserébe.

c) Kereskedelem

2022. március 31-ig 1 432 db ellenőrzés esett erre az ágazatra (31 %). Az összesen 848 db intézkedés mellett 84 db munkaügyi bírságot szabott ki a hatóság 14 940 400 Ft összegben. Az ágazatban 2 759 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből 1 505 főt érintett szabálytalanság. Ebből 169 fő volt feketén foglalkoztatva.

Az ágazatból jellemzően a mikro-, kis- és közepes méretű munkáltatókat érinti ellenőrzés, mert tapasztalatok szerint a multinacionális munkáltatók szabálykövetőbb gyakorlatot folytatnak, az ott előforduló hiányosságok többnyire adminisztratív okokra vezethetők vissza.

Az ágazatnak nincs tipikus szabálytalansága, a főbb jogsértések mindegyikével lehet találkozni.

A munkáltatók annak érdekében, hogy leplezzék a munkaidő, pihenőidő szabályainak megsértését, gyakran hiányosan – nem napra készen - vezetik a jelenléti ívet, azokon több napra vonatkozóan nincs bejegyzés. Ezek utólag kerülnek kitöltésre, de az így rögzített időadatok már nem a valós munkavégzést tükrözik, hanem a kötelező havi óraszámnak megfelelő időadatokat, szigorúan a nyitvatartási időhöz igazítva, elkerülve így az esetleges pótlék fizetési kötelezettséget.

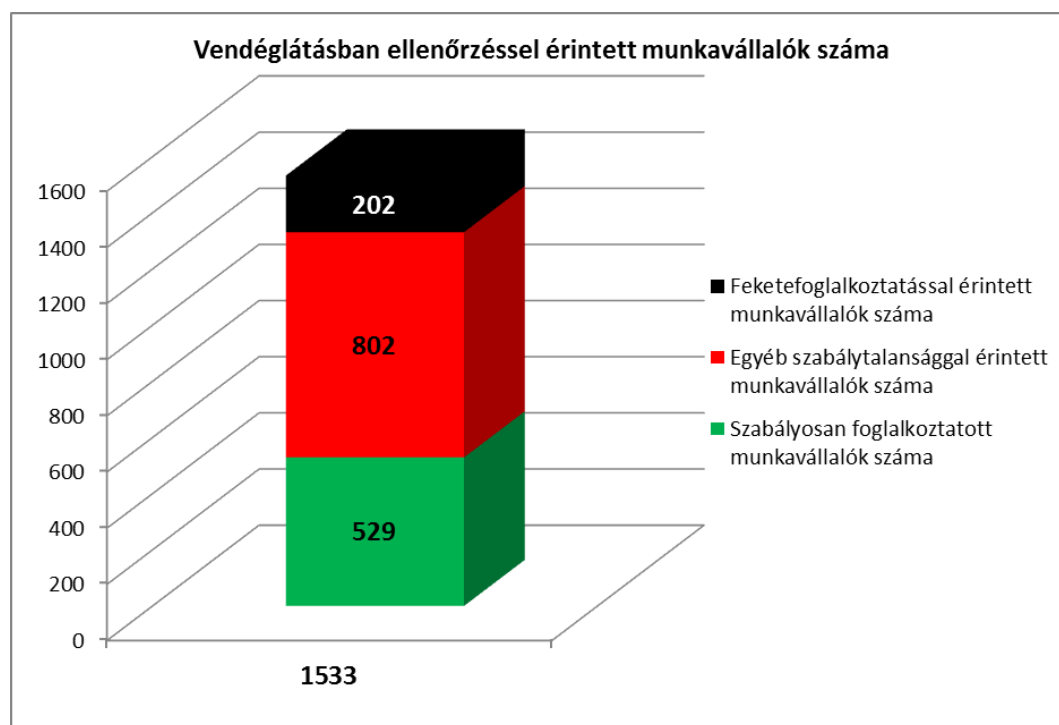
A munka- és pihenőidővel kapcsolatos jogsértések leggyakrabban az írásbeli munkaidő-beosztás hiánya, illetve a munkaidőkeretre vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordultak elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal).

A teljes munkaidős foglalkoztatás melletti részmunkaidőben történő bejelentés feltehetően sokkal nagyobb mértékben fordul elő, de a munkavállalók a munkáltató vélt vagy valós retorziója miatt nem mernek nyilatkozni, így e szabálytalanság bizonyítása időigényesebb.

Példa: Nógrád megyében 2022. március végén foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés lefolytatására került sor egy kiskereskedelmi munkáltatónál. A munkavégzési helyen 1 munkavállaló végzett munkát, aki előadta, hogy 2022 év március hónap 2., 4., 9., 11., 16., 18., 29. és 30. napjain egyszerűsített foglalkoztatás keretében, alkalmi munkavállalóként, eladó munkakörben dolgozott a Kft-nél a zöldséges üzletben. A munkavégzésről szóban állapodott meg a Kft. ügyvezetőjével. Minden munkavégzési napon azonos feltételek mellett dolgozott. Munkabérének az összege napi 10.000,- Ft volt, amit az ügyvezető fizetett ki. Munkaideje 10 órától 17 óráig tartott minden munkavégzési napon. Munkaidő-nyilvántartást vezetett a munkáltató, az bemutatásra került. A munkavégzés feltételeit a Kft. biztosította. Megállapítást nyert, hogy a munkáltató a március 16. és 18. napi munkavégzéseket nem jelentett be az illetékes adóhatóságnak.

d) Vendéglátás

2022. első negyedében a vizsgálatok 13 %-a (571 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 475 db intézkedés mellett 89 db munkaügyi bírságot szabtak ki, összesen 13 859 000 Ft összegben. A 1 533 ellenőrzéssel érintett munkavállalóból 1 004 főt foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 202 főt érintett.

Az ágazatban - hasonlóan a kereskedelemhez - minden főbb szabálytalanság előfordul. Itt is

jelentős a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések (napi, heti munkaidő megengedett mértékének túllépése, munkaidő-beosztás hiánya). Utóbbi szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg szabálytalan nyilvántartással.

A vendéglátásban is még mindig ismert és általánosan elterjedt a próbamunka intézménye. A próbanapokon szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés és bejelentés nélkül dolgozik az alkalmazott és előfordul, hogy ezekre a napokra fizetést sem kap. A fiatal munkavállalókkal kapcsolatos szabályokat általában ismerik, így pl. nem foglalkoztatják őket 22 óra után.

Az ágazatban elterjedtebbek a munkaidővel kapcsolatos szabálytalanságok, melyek közül a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok megsértése a leggyakoribb és ez érinti a legtöbb munkavállalót is. Nyilvántartással kapcsolatos szabálytalanságok szintén magas számban vannak jelen. A jogsértések oka gyakran az, hogy a munkáltató a vendéglátóhely nyitva tartását nem tudja „lefedni” a meglévő munkavállalói létszámmal (sok a részmunkaidős munkavállaló), ezért munkaidő-nyilvántartást vagy nem is vezetnek a helyszínen, vagy nem naprakészen (utólag valótlan tartalmú nyilvántartást készítenek).

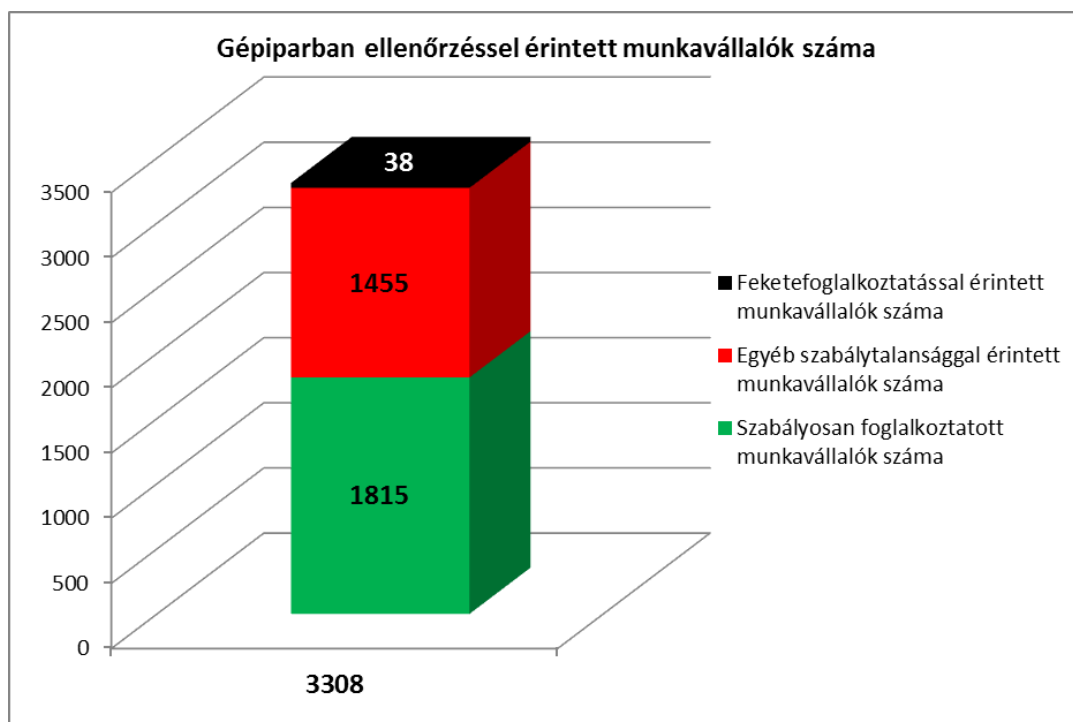
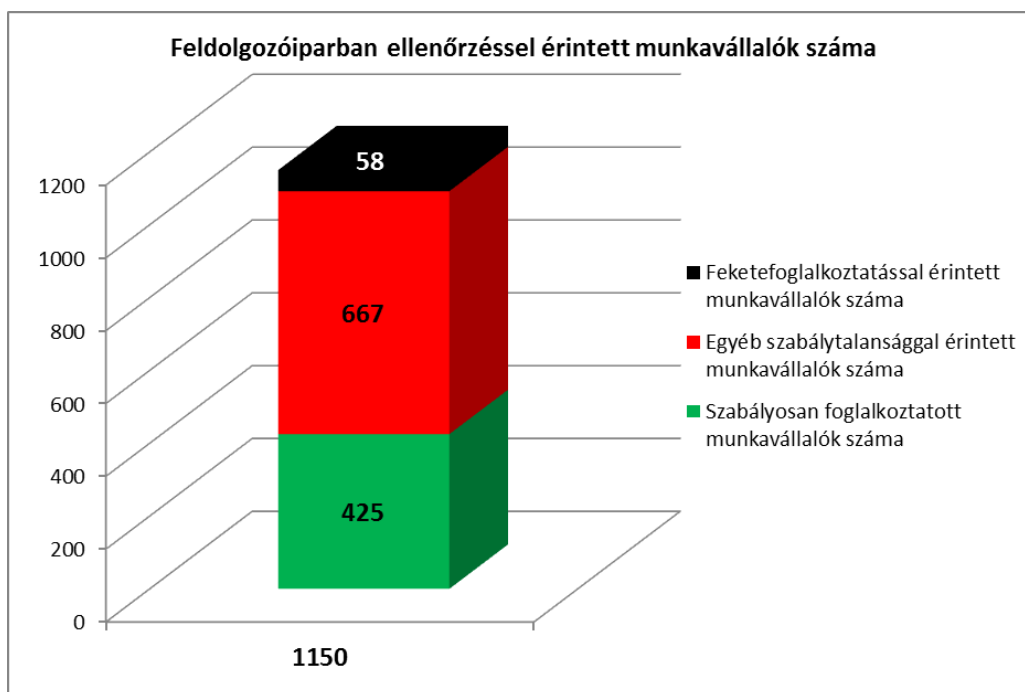
Példa: Egy Győr-Moson-Sopron megyei étteremben tartott foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés során 2022. első negyedévében megállapításra került, hogy a foglalkoztató 7 munkavállalónak, munkavállalónként 48 óra - 194 óra mértékben a hatósági ellenőrzés megkezdéséig nem fizetett a munkaidő-beosztás szerinti napi munkaidőt meghaladóan elrendelt rendkívüli munkaidőben történő munkavégzésért munkabért és bérpótlékot.

A foglalkoztató a 7 – konyhai kisegítő, pultos és szakács munkakörű – munkavállaló részére, munkavállalónként 48 óra - 194 óra mértékben, a munkaidő-beosztás szerinti napi munkaidőt meghaladóan elrendelt rendkívüli munkaidőben végzett munkáért a munkabért és a bérpótlékot (munkavállalónként nettó 44.785 Ft - 273.501 Ft-ot, összesen nettó 1.182.866 Ft-ot) az ellenőrzés megkezdését követően kifizette, és a kifizetés tényét a kiadási pénztárbizonylatok megküldésével igazolta. A foglalkoztató a 7 munkavállalónak a késedelmi kamatot is kifizette.

Pozitív példa: Egy Baranya megyei büfében 2022 februárjában tartottak foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzést. A munkavégzés közben talált munkavállaló alkalmi munkavállalóként, pultos munkakörben dolgozott egy egyéni vállalkozó munkáltatónak. A helyszínen naprakészen vezetett jelenléti ívet mutatott be, megállapítást nyert, hogy a munkáltató minden napra érvényes bejelentést tett az illetékes adóhatóság felé a munkavállaló munkanapjai vonatkozásában. A vállalkozónál munkaügyi szabálytalanság nem került feltárásra.

e) Feldolgozóipar és gépipar

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság ezekben az ágazatokban az ellenőrzések 7 %-át tartotta (331 db) 2022. március végéig. A jogsértések miatt összesen 420 intézkedést hoztak; ebből 53 db volt munkaügyi bírság (27 338 100 Ft összegben). Összesen 4 458 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, ebből 2 218 munkavállalót foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 96 főt érintett az ágazatokban.

Az ágazati sajátosságok miatt a feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is.

Jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok be nem tartása, a munkaidőkeret kezdő- és befejező időpontjáról szóló írásbeli tájékoztatás közlése, valamint a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése. A nyilvántartás gyakran nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy az adatok nem naprakészek és/vagy valótlanok.

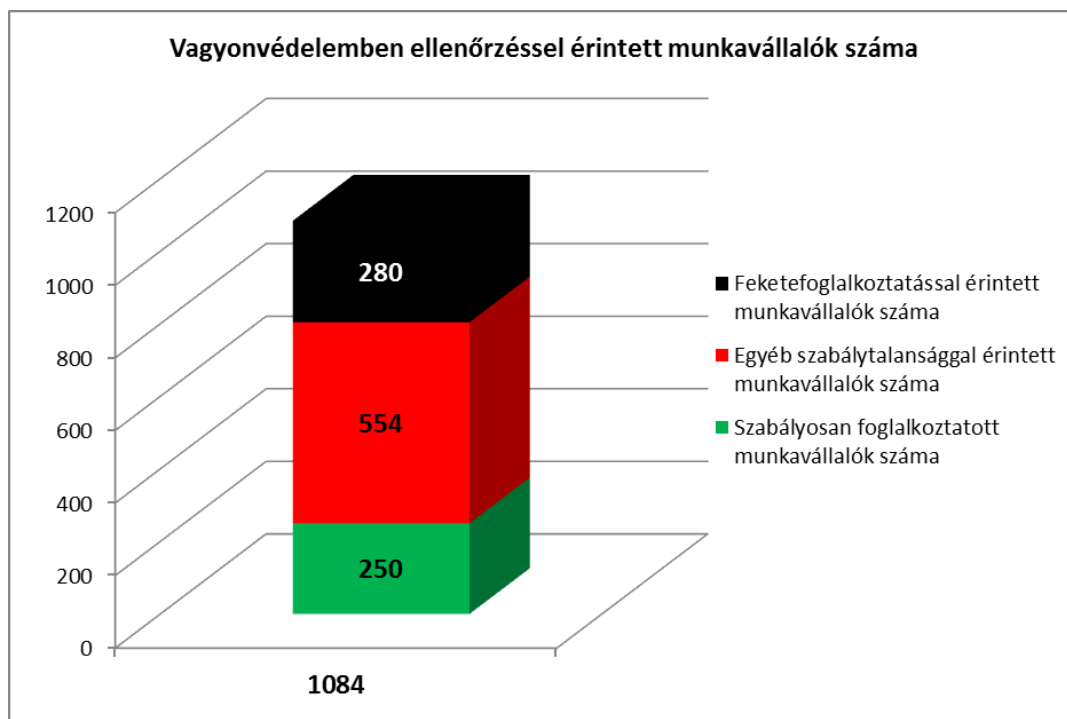
Megállapítható, hogy elsősorban a nagy élőmunka-igényű, és végzettséget, valamint a magyar nyelv ismeretét nem feltétlenül elváró munkakörökben vannak jelen nagyobb számban a külföldi munkavállalók, ami a feldolgozóipar egyes területeire hatványozottan igaz.

Ki kell emelni a sütőipar területén a külföldi tulajdonban álló pékségeket, melyek ellenőrzése nem csak a szabálytalanul alkalmazott harmadik országbeli állampolgárok nagyobb száma miatt indokolt, de sok esetben a magyar munkavállalók visszaélészerű foglalkoztatása miatt is. E téren említést érdemel a napi munkaidő maximális mértékének megsértése, az egyéb jogsértéseket leplező munkaidő-nyilvántartás hiánya, a szabálytalan részmunkaidős foglalkoztatás, vagy akár a „próbanap” intézménye is.

Példa: Jász-Nagykun-Szolnok megyében 2022. év januárban panasz alapján helyszíni foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzést tartottak egy fémfeldolgozással foglalkozó munkáltatónál, ahol 14 munkavállaló vonatkozásában került sor ellenőrzésre. A foglalkoztató 1 munkavállalóval írásbeli munkaszerződést nem kötött, és a munkaviszonyra vonatkozó bejelentési kötelezettségének sem tett eleget az illetékes adóhatóság felé. A foglalkoztató további 1 munkavállaló munkaidő-nyilvántartását hiányosan vezette 2022. év január hónapban, 2 munkavállalónak nem adta ki 2021. évben a tárgyévre járó szabadságot.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 8 %-a (360 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 568 db intézkedéssel. A vizsgálatokból 79 végződött munkaügyi bírsággal (32 732 000 Ft). Az ellenőrzéssel érintett 1 084 munkavállalóból 834 főt érintett valamilyen jogsértés és 280 munkavállalót foglalkoztattak feketén.

Továbbra is jellemzőek a súlyos munkaügyi szabálytalanságok, amelyeket többségében a munkáltatók vélhetően szándékosan követnek el. A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják be.

Továbbra is probléma, hogy a munkáltatók a hivatalos cégkivonatban szereplő címeiken nem elérhetőek, nem vesznek tudomást az ellenőrzésről, nem érdekli őket a vizsgálatok kimenetele. A munkáltatók jelentős része - többnyire a vagyonzvédelmi ágazat kis- és közép vállalkozásai - nem is törekszik a szabályos működésre, sőt minden lehetséges eszközzel akadályozza az ellenőrzéseket. Gyakran előfordul, hogy a munkáltató kiléte is kétséges, a munkavállalók nem tudják megnevezni a foglalkoztatójukat.

Általános, hogy a személyes nyilatkozattételre beidézett alvállalkozói pozícióban lévő munkáltató képviselője elfoglaltságaira tekintettel nem jelenik meg a hatóság előtt, hanem helyette inkább írásban kíván nyilatkozatot tenni. Az írásbeli nyilatkozatot azonban vélhetően gyakran nem is a képviselő teszi és ügyvezetői szerepe valójában formális.

Különösen igaz ez a harmadik országbeli, vagy alig felnőttkorba lépett személyek által irányított gazdasági társaságok ügyvezetőire. Az ágazatban gyakori, hogy a megrendelést megnyerő vállalkozások 3-4 havonta cserélik le az alvállalkozókat, de azok nem új munkavállalókkal, hanem a korábbi alvállalkozótól „átvett” munkavállalókkal látják el a feladatot. Épp ezért tehát „szakmai” okokkal nem indokolható az egész ágazatot jellemző rendszeres alvállalkozó váltás.

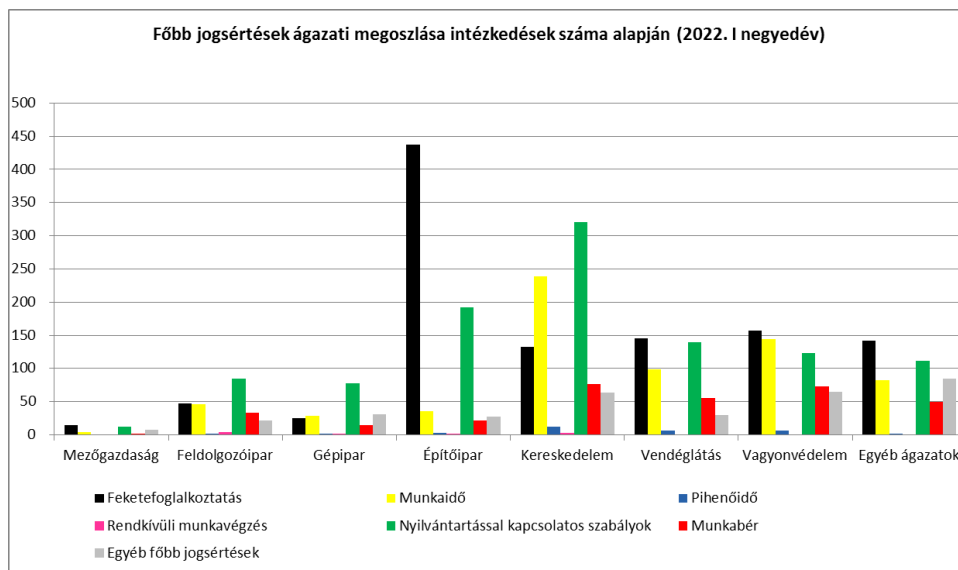
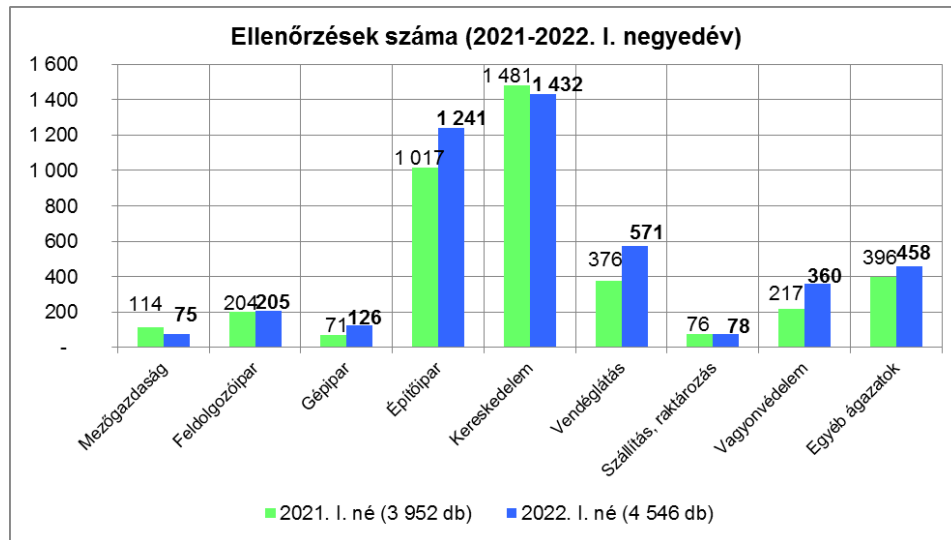
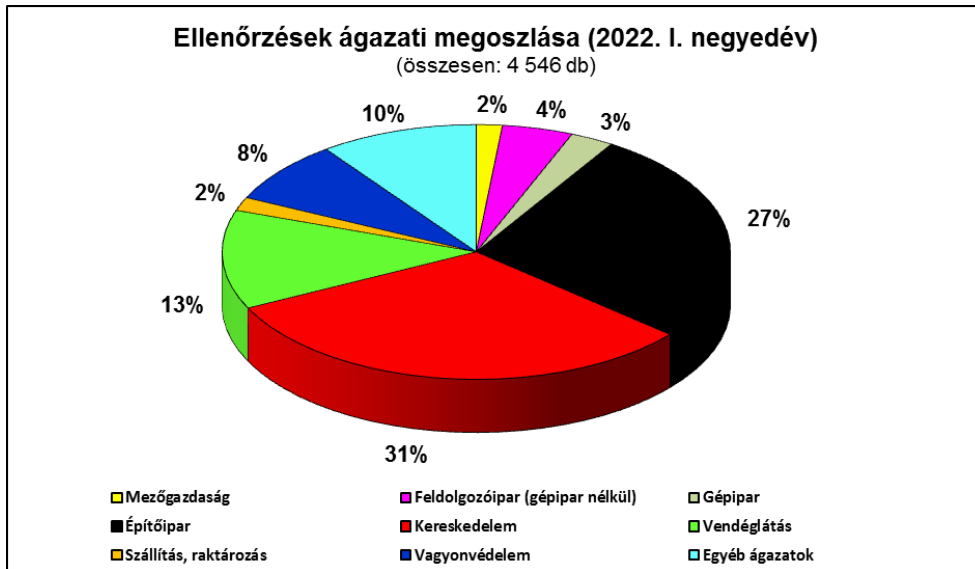
A vagyonzri munkakör sok esetben nem készenléti jellegű, ennek ellenére a munkáltatók gyakran szabálytalanul ilyen formában foglalkoztatják munkavállalóikat, komoly anyagi hátrányt okozva nekik.

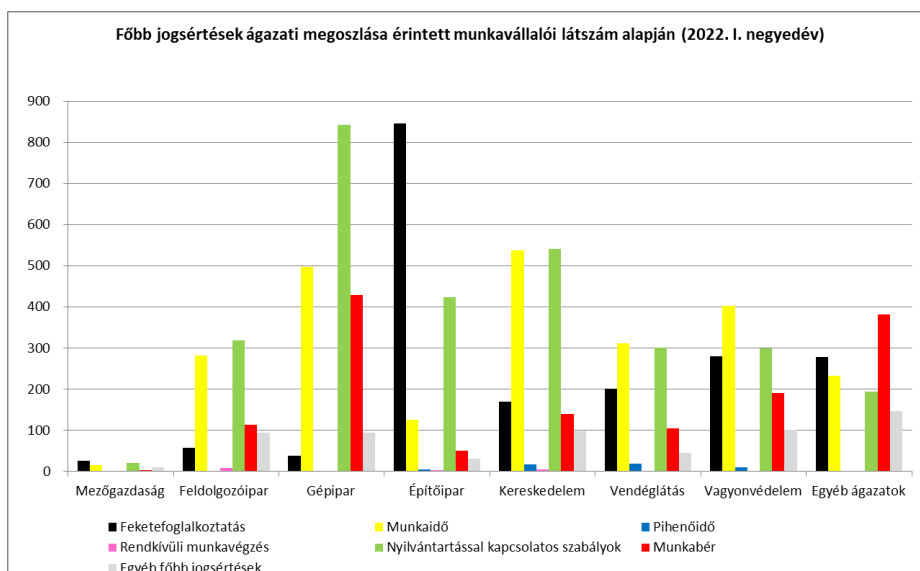
A nyugdíjasokat előszeretettel alkalmazzák az ágazatban, mert 2019-től nem kell őket bejelenteni.

Békés megyei pozitív tapasztalat, hogy már vannak olyan munkáltatók, amelyek eleget tesznek iratbecsitolási kötelezettségüknek. Ezek a cégek általában régóta működő, családi vállalkozások, nem az előbbieken kifejtett „bukócégek”.

Példa: Hajdú-Bihar megyében, 2022. februárban egy telephely őrzési területen történt foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés. A munkáltató alkalmazásában 4 munkavállaló végzett munkát vagyonzri munkakörben az ellenőrzéssel érintett telephelyen. A munkáltató az ellenőrzés alá vont 4 munkavállaló közül 1 munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatott.

Példa: A munkavédelmi hatósággal közös ellenőrzés lefolytatására került sor 2022. februárban, Vas megyében két szombathelyi áruházban. Bizonyítást nyert, hogy a munkáltató mindkét munkavégzési helyen írásba foglalt munkaszerződés nélkül, de adóhatósághoz történt bejelentéssel foglalkoztatott egy-egy munkavállalót 2022.02.01. napjától vagyonzri munkakörben.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 1 472 munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 87 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 767 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 89,8 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A tapasztalatok szerint azok a munkáltatók nem teljesítik a határozati kötelezések végrehajtását, akik már az alapeljárás során sem voltak együttműködőek, az átvett idézésekre nem jelentek meg, a küldemények „nem kereste” vagy „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeztek vissza.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos **utóellenőrzés jelentősége** azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság így tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosított jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

4. Társhatósági ellenőrzések

A **társhatóságok közreműködésével** 2022. március 31. napjáig **608** foglalkoztatás-felügyeleti **ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat 13,4 %-át jelenti.

A rendőrséggel „hagyományosan” magas volt a közös ellenőrzések száma. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában,

olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató meghíúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. A 2022. március 31-ig a rendőrhatalósággal közösen 270 ellenőrzést folytattak le a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság képviselői.

A munkavédelmi hatósággal 186 közös ellenőrzés történt.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A munkaszüneti napok közeledtével például a munkáltatók, könyvelők nagy számban kérnek tájékoztatást a munkaszüneti napi munkavégzéssel kapcsolatosan.

2022. március 31-ig közel 80 db honlapon (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett **kérdés, panasz, valamint közérdekű bejelentés került megválaszolásra**. Emellett a hatóságok országosan több mint 200 ügyben adtak tájékoztatást 2022 első negyedében.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság több megyében foglalkoztatási kiállításokon, saját rendezésű nyílt napokon, kamarákkal közösen adott felvilágosítást az érdeklődőknek a hatóság munkájáról és a hatályos foglalkoztatási szabályokról, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatása teljesülhetett.

6. Összegzés

- 2022. március 31-ig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság **4 546 munkáltatót ellenőrzött**, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 64 %-nál** tárt fel munkaügyi jogsértéseket, amelyek **az ellenőrzés alá vont munkavállalók (14 784 fő) 56 %-át** érintették. 2021. első negyedévhez viszonyítva az ellenőrzések számában (2021. március 31-ig: 3 952 db) növekedés figyelhető meg, míg a szabálytalan munkáltatók arányában (2021. március 31-ig 66 %) két százalékos csökkenés volt tapasztalható. A szabálytalansággal érintett munkavállalók vonatkozásában sem történt lényegesebb változás (2022. március 31-ig 55 %), arányaiban egy százalékkal több munkavállalót érintett valamilyen munkaügyi jogsértés a vizsgált időszakban.
- Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **12,83 %-át** tette ki (1 897 fő). Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva a **feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya 2011. évtől számítva 2022. I. negyedévben volt a harmadik legmagasabb**, de pozitív képet fest, hogy éppen az elmúlt két év első negyedéveinek adatai haladták meg csak ezt az arányt, így elmondható, hogy csökkenés figyelhető meg.
- A feketefoglalkoztatás aránya az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve az **építőiparban, mezőgazdaságban és a vendéglátásban javult**, az összes többi ágazatban vagy nőtt, vagy hasonló adatok figyelhetőek meg a 2021. évi első negyedévhez képest.

- Az építőiparban továbbra is megfigyelhetőek az utóbbi évek feketefoglalkoztatással kapcsolatos nagy számai, **a vagyonsvédelemben pedig 2011. óta nem volt ilyen magas a feketén foglalkoztatottakra vonatkozó arányszám.**
- A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a megemelt összegű **minimálbér és garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok továbbra sem jellemzőek.**
- A súlyos szabálytalanságok feltárási aránya az ellenőrzések eredményességét mutatja, ami azt jelzi, hogy **a foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések jelentős többsége olyan munkahelyekre irányul, ahol ténylegesen megsértik a munkavállalók jogait, tehát hatékonyan történik az ellenőrzési célpontok kiválasztása.**